

Nr 496.

Av herr Persson, Helmer, och herr Persson, Ola, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

Av de översikter rörande jordbruksproduktionen, som finns i regeringens proposition om jordbrukets prisfrågor, framgår att denna ur folkförsörjningssynpunkt utvecklats så gynnsamt att i vissa avseenden överskottsproduktion föreligger. I ett sådant läge borde åtgärder vidtas från statsmakternas sida för att bereda landets befolkning möjligheter att i motsvarande omfattning höja sin konsumtion av livsmedel. Regeringen avser i stället att få till stånd en nedskärning av produktionen på »överskottsområdena». Vi finner detta förkastligt, särskilt som dylika åtgärder riktas bl.a. mot ett så viktigt led i folkförsörjningen som mjölkproduktionen.

Samtidigt som mjölkproduktionen är det mindre jordbrukets viktigaste inkomstkälla så är det en allmän uppfattning bland jordbrukarna att denna produktion kommit att bli den minst lönande. Detta har tagit sig uttryck i att kobeståndet efter kriget minskats med inemot 300 000 och att både mjölk- och smörproduktionen är lägre nu än i mitten av 1940-talet. Kobeståndet väntas under nästa produktionsår sjunka med ytterligare 18 000, dvs. med 1,1 %. Konsumenterna har hittills inte haft några olägenheter av denna nedgång, dels på grund av den ökade avkastningen per ko, dels på grund av den betydande övergång till margarin, som förorsakats av de sistförflutna årens kraftiga smörprishöjningar. Men det torde vara obestriddligt att denna fortgående reducering av kobeståndet medför betydande risker; oförutsedda förskjutningar i tillgången på kraftfoder eller vegetabiliskt matfett kan lätt leda till besvärande bristsituationer.

Det finns emellertid även andra skäl som talar för att ytterligare reducering av kobeståndet förebygges. Omkring två femtedelar av mjölkproduktionen kommer för närvarande från gårdar på mindre än tio hektar. Om innehavarna av dessa brukningsdelar nödgas reducera kobesättningarna på grund av mjölkproduktionens bristande lönsamhet så medför det i de flesta fall ett direkt inkomstbortfall; deras möjligheter att kompensera sig genom annan produktionsinriktning är små eller obefintliga. Vi vänder oss därför emot den reducering av produktionspriset med 1 öre, som regeringen föreslår riksdagen att acceptera. Det belopp som härigenom skulle inbesparas, 36,6 milj. kr., kommer i huvudsak att drabba det mindre jordbruket i form av inkomstbortfall. Vi finner något sådant ur alla synpunkter förkastligt. Vår ståndpunkt är att produktionspriset på mjölk bör bibehållas oförändrat

och att det belopp, som erfordras härför utöver vad som tas ur clearingskassan för fettråvaror, bör utgå av statsmedel.

Enligt regeringens proposition förutses för nästa produktionsår ett smöröverskott på 19 milj. kilo. Avsikten är att söka exportera detta, varvid man räknar med exportförluster på genomsnittligt 50 öre per kilo, vilket preciserats till 9,4 milj. kr. Oaktat detta belopp formellt tas ur en kassa för regleringsändamål, som hör under Svenska mejeriernas riksförening, kan det inte bortresoneras att det ytterst är landets egen befolkning som får betala dessa förlustbringande smörtransaktioner på utlandet. I själva verket får man räkna med exportförluster av betydligt större omfattning; således uppges i Jordbruksekonomiska Meddelanden nr 2/1953 att de rör sig om 1 krona per kilo. Då det måste betecknas som fullkomligt orimligt, att landets egen befolkning skall täcka exportförluster på tiotals miljoner kronor — samtidigt som stora delar av samma befolkning av kostnadsskäl måste avstå från smörkonsumtion — menar vi att statsmakterna måste vidta åtgärder för att säkra »full avsättning» inom landet av smöret.

Detta kan ske främst genom att 1942 års förordning om maximering av fetthalten till 3 % upphäves och att överenskommelse träffas med berörda jordbrukssammanslutningar om att fetthalten ej får understiga, men väl överstiga exempelvis 3,5 %. Standardiseringen infördes ju i ett knapphetsläge med den motiveringen att säkra tillgången på matfett. Nu föreligger ett överskottsläge i vilket det framstår som orimligt att standardiseringen upprätthålles. En höjning av fetthalten till inemot 4 % skulle innebära, att omkring hälften av det beräknade smöröverskottet kunde tillföras vår egen befolkning i form av högvärdigare mjölk. Självfallet finge en sådan åtgärd ej innebära fördyring av mjölken; standardiseringen, som ju var liktydig med kvalitetsförsämring, medförde på sin tid ingen sänkning av konsumtionspriset, och en återgång till högvärdigare mjölk bör därför bestridas med statsmedel. Andra åtgärder som statsmakterna kan vidtaga för att säkra »full avsättning» av smöret inom landet vore exempelvis främjandet av kostförbättring på dag- och barnhem, sjukhus, militärförläggningar, ålderdomshem, etc.

En punkt i regeringens proposition, som inger allvarliga betänkligheter, är förslaget om införande av en särskild förmalningsavgift, som tills vidare förutses utgå med 3 öre per kilo. Ehuru det inte utsäges klart så förefaller avsikten vara att bygga upp en regleringskassa ur vilken eventuella förluster på framtida export av brödsäd skall täckas, dvs. samma förfaringsätt som i fråga om smöret. I realiteten blir det konsumenterna som får betala detta genom att de går miste om en sänkning av brödpriset av motsvarande omfattning. Inte ens den s.k. löneförmalningen har undantagits, vilket med hänsyn till de planerade sänkningarna på mjölk- och andra produktpriser blir ytterligare sten på börda för de mindre jordbrukarna.

Vi finner det över huvud sakligt obestyrkt att upprätta en dylik regle-

ringskassa och hävdar att de belopp, som skall uppbäras i förmalningsavgifter, i sin helhet tillföres konsumenterna i form av sänkta brödpriser.

Vi hemställer,

att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 224, måtte besluta

1) att anslaget under punkt 1 a upptas till 200,6 milj. kr. i syfte att möjliggöra bibehållandet av nuvarande produktpris på mjölk;

2) att avslå förslaget under punkt 2 a till förordning med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete;

3) att upphäva förordningen nr 91/1942 med vissa bestämmelser angående handeln med mjölk; samt

4) vid bifall till yrkandet ovan under punkt 3 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

a) om upptagande av förhandlingar med berörda jordbruksorganisationer om att konsumtionsmjölk, som från mejerierna distribueras i allmänna handeln, skall ha en fetthalt av minst 3,5 %;

b) om förslag till anslag för täckandet av de kostnader, som är förbundna med övergång till högre fetthalt, av statsmedel.

Stockholm den 18 maj 1953.

Helmer Persson.

Ola Persson.

Nr 497.

Av herr Näslund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.

(Lika lydande med motion i Andra kammaren, nr 614.)

Stockholm den 18 maj 1953.

P. J. Näslund.

Gunnar Spetz.

Josef Nord.
